

Ελληνική Οικονομία & Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2020- 2021

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

1. Αντικείμενο παρουσίασης

- ▶ Παρουσίαση βασικών μακροοικονομικών και δημοσιονομικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας για το 2020 και το 2021 (προβλέψεις)
- ▶ Επισκόπηση εκθέσεων που εκπονούνται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου με αντικείμενο την αποτίμηση των οικονομικών επιδόσεων και προοπτικών των κρατών-μελών
- ▶ Εργασίες που καθορίζουν τις κατευθύνσεις πολιτικής σε συνεργασία με τα κράτη μέλη (Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Πρόγραμμα Σταθερότητας, Κρατικός Προϋπολογισμός, Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας)

Aligning timing: 2021 European Semester cycle

The usual European Semester cycle

Alert Mechanism Report

Annual Sustainable Growth Strategy

Joint Employment Report

Euro Area Recommendation

Opinions on draft budgetary plans

Single Market Report

Country reports + in-depth reviews

Country-specific recommendations

September

October

November

December

January

February

March-April

May

June-August

Annual Sustainable Growth Strategy

Member States submit draft recovery and resilience plan

(tbc) Fiscal recommendation

Member States submit formal recovery and resilience plans

In-depth review assessment

Commission publishes draft decisions and staff working documents

The 2021 European Semester cycle

2. Πηγές

- ▶ **'Alert Mechanism Report 2021'**, European Commission, 18.11.2020, COM(2020) 745 final
- ▶ **'Debt Sustainability Monitor 2020'**, European Commission, Institutional Paper 143, February 2021
- ▶ **'Enhanced Surveillance Report'**, Greece, November 2020, European Commission, Institutional Paper 137
- ▶ **'European Economic Forecast'**, Winter 2021 (Interim), European Commission, Institutional Paper 144, February 2021
- ▶ **'One year since the outbreak of COVID-19: fiscal policy response'**, European Commission, COM(2021) 105 final, 3.3.2021
- ▶ **'The sectoral impact of the covid 19 crisis'**, Technical note for the Eurogroup, European Commission, 3.3.2021
- ▶ **«Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί – Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί»**, ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο Τύπου, 5.3.2021
- ▶ **'Εκθεση Δ' Τριμήνου 2020'**, Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, Μάρτιος 2021
- ▶ **'Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2020'**, Τράπεζα της Ελλάδας, Απρίλιος 2020.

3. Βασικές Διαπιστώσεις & Συμπεράσματα

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

ΑΠΕΙΛΕΣ & ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ & ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ

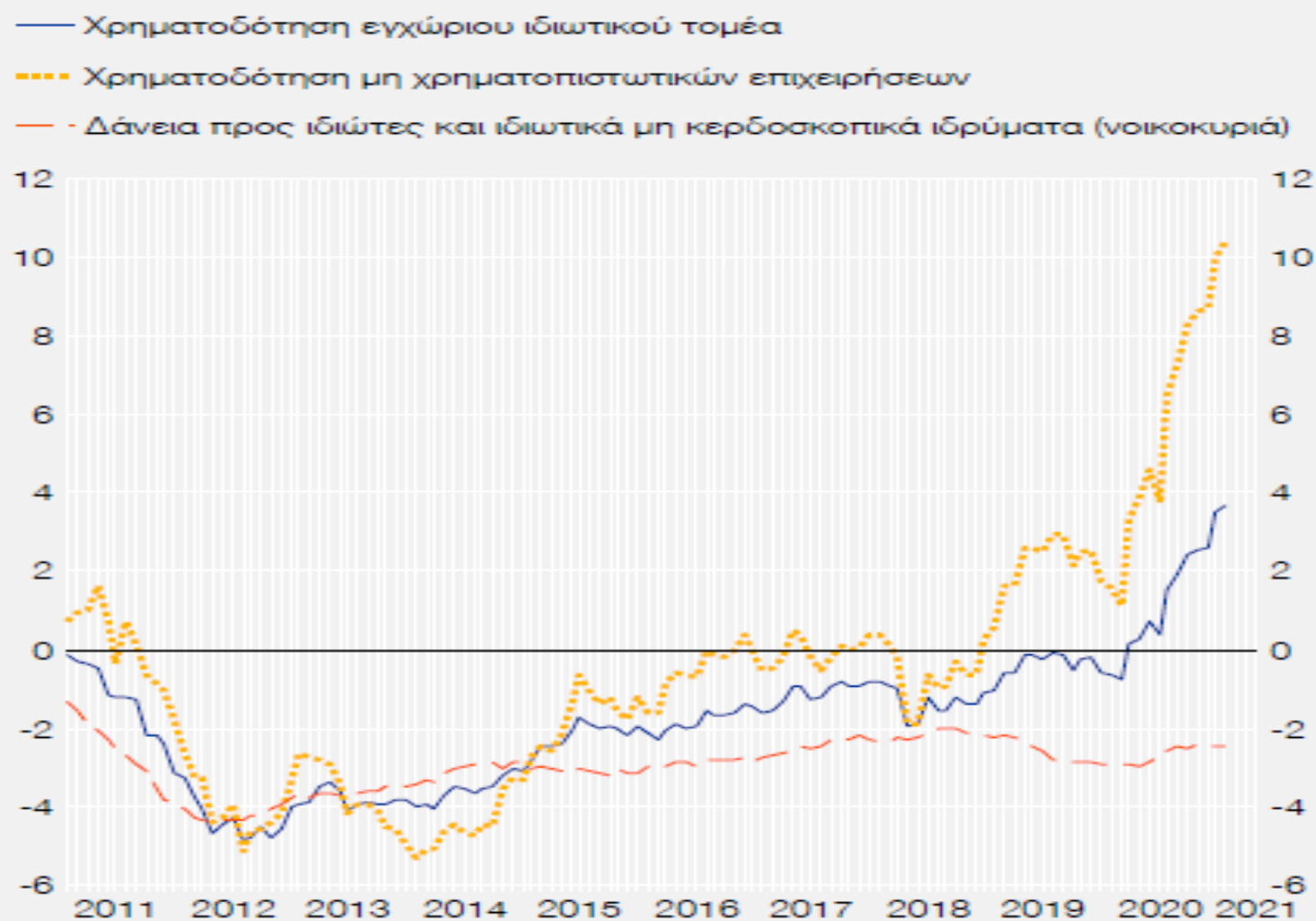
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- ▶ Μεσοπρόθεσμα, η εξυπηρέτηση και αναχρηματοδότηση του δημόσιου χρέους είναι εξασφαλισμένη διαμορφώνοντας συνθήκες σταθερότητας στην οικονομία (απόθεμα ρευστότητας, έξοδος στις αγορές, ενίσχυση πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου, παρεμβάσεις Ε.Κ.Τ.)
- ▶ Διατήρηση Ρήτρα Γενικής Διαφυγής το 2022 με βάση τη σχετική εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- ▶ Αναπτυξιακή ώθηση του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας
- ▶ Σταδιακή επαναφορά της δραστηριότητας του τουριστικού τομέα – ολοκλήρωση εμβολιαστικού προγράμματος
- ▶ Η αύξηση των αποταμιεύσεων νοικοκυριών και επιχειρήσεων μπορεί να συμβάλει στην ιδιωτική κατανάλωση (+15% γ-ο-γ το Δεκέμβριο του 2020)
- ▶ Επιτάχυνση πιστωτικής επέκτασης προς επιχειρήσεις το 2020 σε σύγκριση με το 2019 (+5,6% vs 2,2%)
- ▶ Αύξηση πιστώσεων προς ΜμΕ χάρη στις παρεμβάσεις της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (ΤτΕ, Ε.Ε): 6,4 δισ. το 2020 (2/5 της επέκτασης προς επιχειρήσεις/ελ. επαγγελματίες)
- ▶ Πολιτικές επιδότησης δανείων (πρόγραμμα “Γέφυρα”)

Διάγραμμα VI.2 Τραπεζική χρηματοδότηση προς τον ιδιωτικό τομέα (Ιανουάριος 2011 - Ιανουάριος 2021)

7

(ετήσιος ρυθμός μεταβολής %)

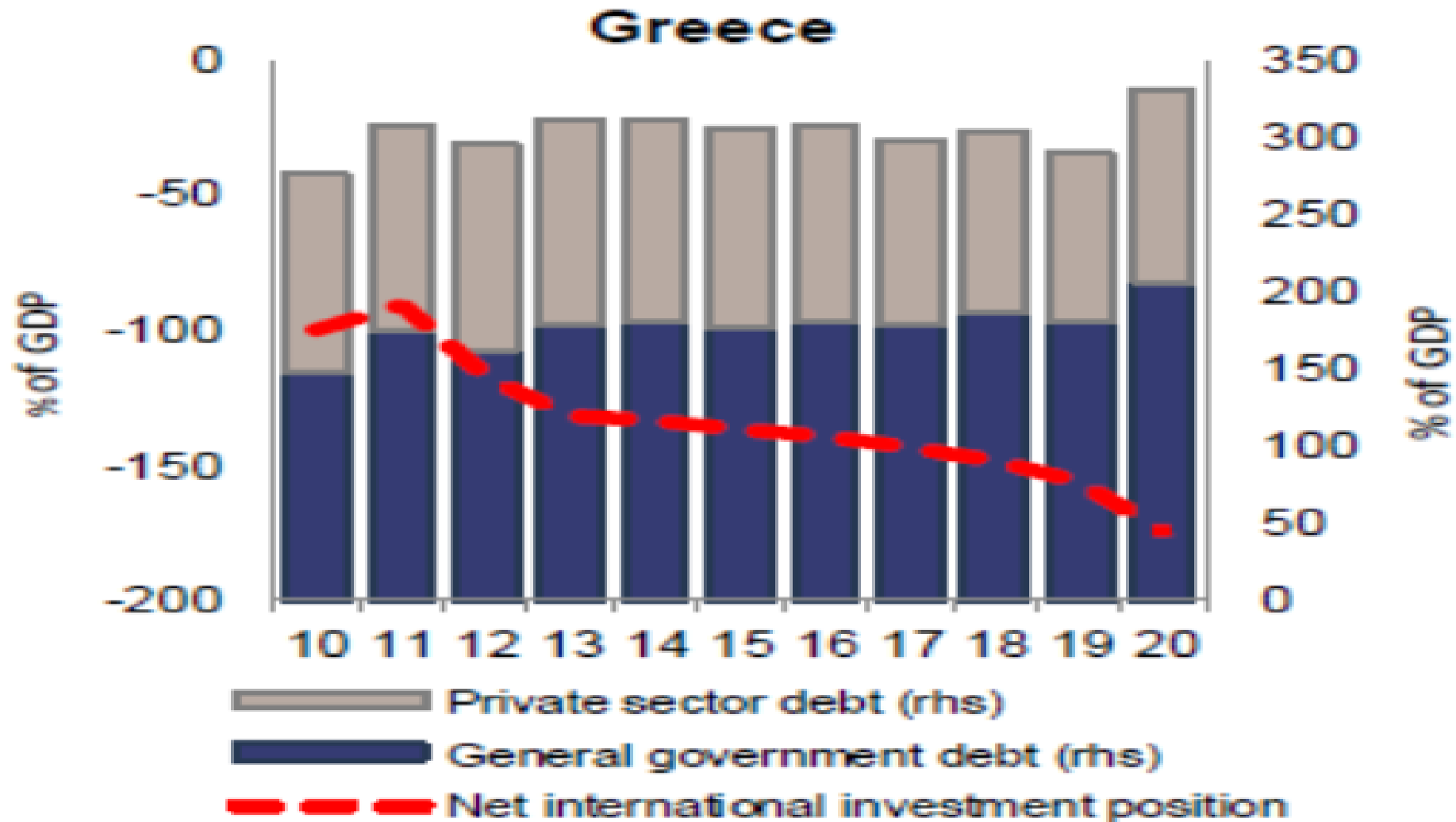
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- ▶ Οι επιπτώσεις της πανδημίας στην οικονομία δεν έχουν εκδηλωθεί στο σύνολό τους (European Commission, ΤτΕ)
- ▶ Ύφεση 8,2% το 2020 (4^η υψηλότερη στην Ε.Ε μετά από Ισπανία, Ιταλία και Κροατία)
- ▶ Μεταβολή του πρωτογενούς πλεονάσματος σε πρωτογενές έλλειμμα: από +3,6% το 2019 σε -7% το 2020 (εκτιμήσεις ΤτΕ)
- ▶ Αύξηση δημόσιου χρέους από 180,5% το 2019 σε 205% (ΤτΕ) και 207% (Ε.Ε) το 2020
- ▶ Διεύρυνση του ελλείματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (από 1,5% το 2019 σε 6,7% το 2021)
- ▶ Αναθεωρήσεις προς τα κάτω προβλέψεων για την ανάκαμψη το 2021: 3,5% από 5% (Ε.Ε), 4,2% (ΤτΕ), 2,7% (Γρ. Προϋπολογισμού)

Graph A8: NIIP, private debt and government debt

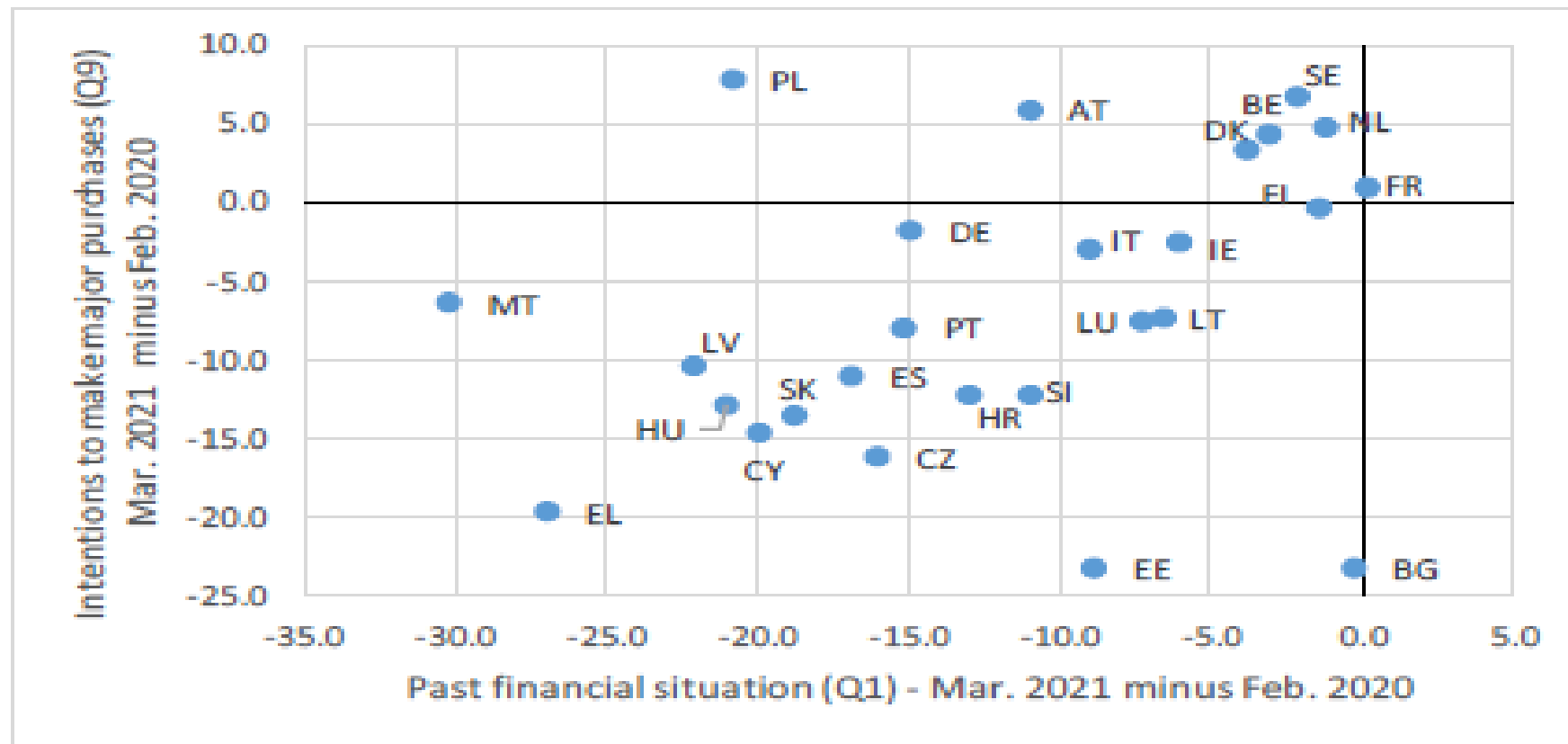

ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (συν.)

- ▶ Συσσώρευση οφειλών από επιχειρήσεις και νοικοκυριά (φορολογικές, ασφαλιστικές, ΔΕΚΟ, τράπεζες):
  - ▶ Μερική μετατροπή σε μη εξυπηρετούμενο χρέος όταν αποσυρθούν τα μέτρα προσωρινής αναστολής πληρωμών και στήριξης της οικονομίας/απασχόλησης
- ▶ Αύξηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) σε ένα περιβάλλον χαμηλής κεφαλαιακής επάρκειας του τραπεζικού τομέα
- ▶ Προβλέψεις για αύξηση πτωχεύσεων και ΜΕΔ λειτουργεί αποτρεπτικά για τη χορήγηση δανείων ειδικά σε ΜμΕ (ΤτΕ)
- ▶ Προθέσεις αύξησης της κατανάλωσης είναι μάλλον περιορισμένες σε ό,τι αφορά την Ελλάδα (Ε.Ε)

Graph 2.12: Consumers' assessment of their past financial situation and their intentions to make major purchases

Mar. 2021 compared to Feb. 2020, pp change

ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (συν.)

- ▶ Αναντιστοιχία μεταξύ κλάδων/επιχειρήσεων του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Σ.Α.Α) και αυτών που έχουν πληγεί σε μεγαλύτερο βαθμό από την κρίση
- ▶ Μείωση αναπτυξιακού αντικτύπου του Σ.Α.Α λόγω εξάρτησης της χώρας από εισαγωγές πάγιου εξοπλισμού (ενεργειακού, ψηφιακού, κ.λπ.)
- ▶ **Η Ελλάδα δεν θα αποτελέσει «φυσικός» προορισμός/χώρος υποδοχής και ανάπτυξης των νέων κλάδων και τεχνολογιών**

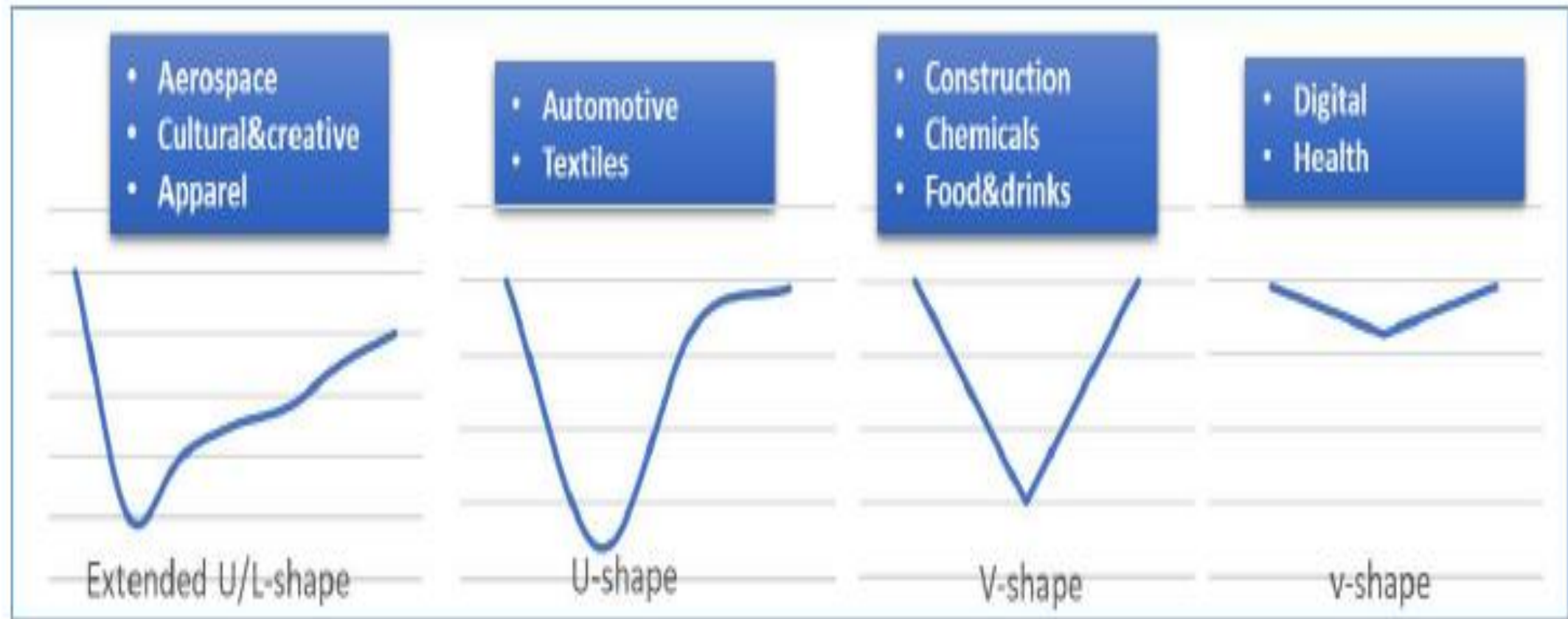

Chart 1

Value added in the manufacturing industry
(in volume terms, as % of real GDP)

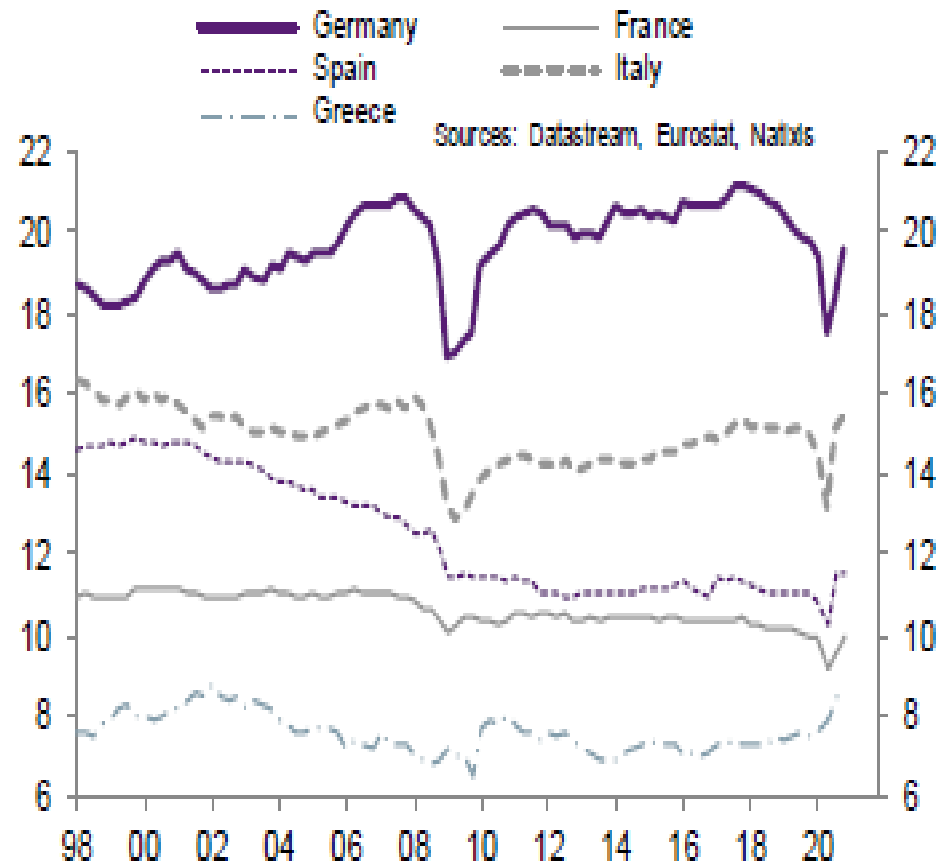
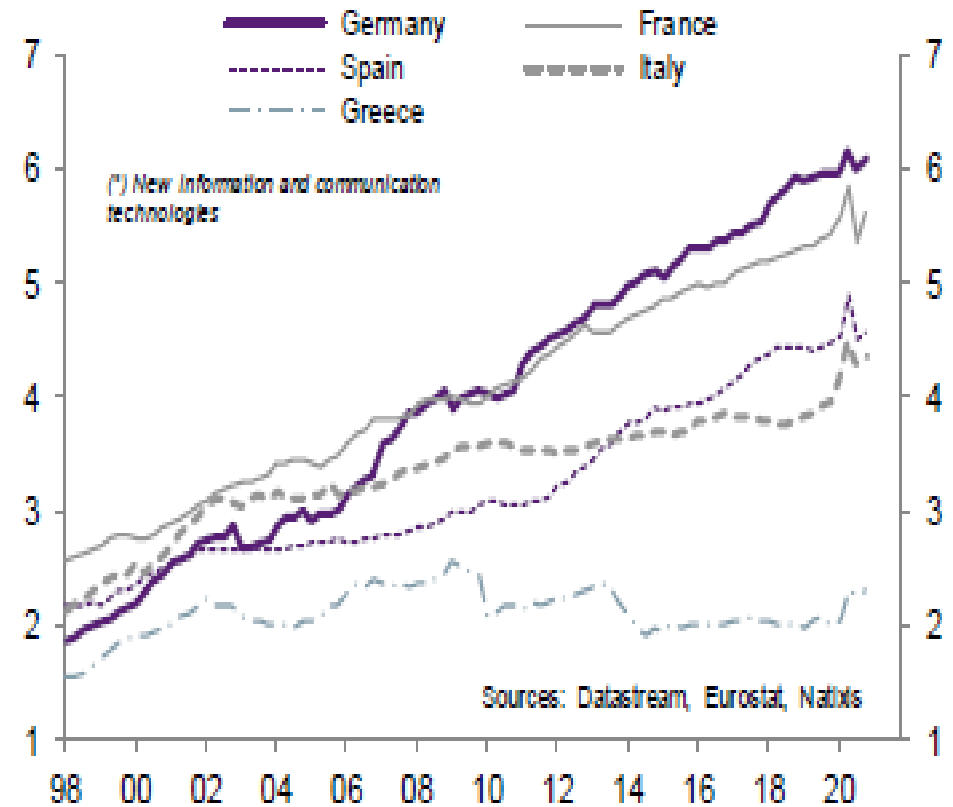

Chart 6

Value added in NICT*
(in volume terms, as % of real GDP)

Table 2: Wind power equipment manufacturers (2019 market shares, as %)

Company	Country of origin	Market share
Vestas	Denmark	18.0
Siemens Gamesa	Spain	15.7
Goldwind	China	13.2
GE Energy	United States	11.6
Enercon	Germany	3.0
Envision	China	8.6
Nordex Acciona	Germany	4.9
Mingyang	China	5.7
Dongfang	China	2.1
Senvion	Germany	1.7
Suzlon	India	2.7
Sewind	China	2.0
Senvion	France	1.7
United Power	United Kingdom	1.7
MHI Vestas	Denmark	1.6
Other	Rest of the world	5.9
Total		100

Sources: GWEC, Natixis

ΑΠΕΙΛΕΣ & ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ

- ▶ Εξέλιξη πανδημίας
- ▶ Καθυστερημένη επιστροφή της τουριστικής δραστηριότητας (σενάρια Eurobank: επιστροφή δραστηριότητας στα επίπεδα 2019 => 2024 στο αισιόδοξο σενάριο)
- ▶ Απαιτούμενη δημοσιονομική προσαρμογή για την Ελλάδα είναι ιδιαίτερα υψηλή
- ▶ Απόσυρση της ρήτρας γενικής διαφυγής χωρίς να έχει επανέλθει η ελληνική οικονομία στα προ-πανδημίας επίπεδα
- ▶ Επιδείνωση βιωσιμότητας του χρέους (η αναθεωρημένη DSA αναδεικνύει αβεβαιότητες για το ύψος των GNI μεσοπρόθεσμα).

GREECE FOCUS NOTES

GREECE, THE GLOBAL ECONOMY AND THE PROSPECTS OF
TOURISM

17

Table 2. Bullish scenario

	Nominal GDP	Tourist Revenues	Tourist Revenues	Tourist Revenues	Tourist Revenues
	bn €	bn €	% GDP	% GDP	% of 2019 Revenues
2019	183.4	18.2	9.9%	2024=2019	
2020	165.8	4.3	2.6%	<u>9.9%</u>	23.5%
2021	172.4	10.1	5.9%		55.7%
2022	182.8	13.2	7.2%		72.5%
2023	189.0	16.2	8.6%		89.0%
2024	194.6	19.3	9.9%		106.1%

ΑΠΕΙΛΕΣ & ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ (συν.)

- ▶ Η απαίτηση για ταχεία επαναφορά υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων και διόρθωση του εξωτερικού ελλείμματος ενέχει τον κίνδυνο **περαιτέρω απομάκρυνσης από τις αρχές βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) προς όφελος πολιτικών μεγέθυνσης της οικονομίας μέσω κοινωνικής, εργασιακής, περιβαλλοντικής απορρύθμισης/υποβάθμισης, ιδιωτικοποιήσεων, κ.λπ:**
  - ▶ Όπως και με τη σχέση πρωτογενούς πλεονάσματος/δημόσιου χρέους*, η σταθεροποίηση σε βάθος 20ετίας της καθαρής επενδυτικής θέσης της Ελλάδας (NIIP) πάνω από το κατώτατο προληπτικό όριο που θέτει η Ε.Ε απαιτεί ετήσια πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της τάξης του 1,7% του ΑΕΠ (Alert Mechanism Report 2021)

Figure 5. The mechanical re-introduction of EU fiscal rules, starting in 2023, would require substantial consolidation efforts by numerous member states

The figure displays calculations based on the European Commission forecasts

Source: European Commission, Haver Analytics, Barclays Research

ΑΠΕΙΛΕΣ & ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ (συν.)

- ▶ «Απελευθέρωση» δυναμικών αναδιάρθρωσης της αγοράς (πτωχεύσεις, ανεργία, συγκέντρωση κεφαλαίου, αύξηση ΜΕΔ)
- ▶ Επιθετική διαχείριση νέου και παλιού μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους (άρση πλειστηριασμών και εφαρμογή νέου πτωχευτικού κώδικα) με βάση τις δεσμεύσεις της ενισχυμένης εποπτείας
- ▶ Πιέσεις στον εγχώριο χρηματοπιστωτικό τομέα λόγω χαμηλής κεφαλαιακής επάρκειας και υψηλών επιπέδων ΜΕΔ (35%, υψηλότερο ποσοστό στην ευρωζώνη)
- ▶ Μη εξυπηρετούμενο ιδιωτικό χρέος μετακυλιέται εν μέρει στο δημόσιο χρέος (καταπτώσεις κρατικών εγγυήσεων, οριστική διαγραφή χρεών προς το Δημόσιο, εισοδηματική στήριξη στους απολυόμενους εργαζομένους (ΤτΕ)
- ▶ Η άρση των μέτρων προστασίας της εργασίας και η υποκατάστασή τους με κίνητρα μεταπήδησης σε άλλες επιχειρήσεις / κλάδους ενέχει τον κίνδυνο αύξησης της μακροπρόθεσμης ανεργίας ελλείψει επαρκών επιπέδων προσφοράς νέων θέσεων εργασίας σε νέους κλάδους:
  - ▶ Εγκλωβισμός σε πολιτικές επιδοματικής διαχείρισης της διαρθρωτικής ανεργίας (βλ. κατάρτιση)

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ & ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ

- ▶ Διαμόρφωση συμμαχιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο με πληττόμενες χώρες:
  - ▶ Αύξηση πόρων του Next Generation EU / T.A.A (R.F.F)
  - ▶ Ευελιξίες σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των κανόνων δημοσιονομικής διαχείρισης μετά την απόσυρση της ρήτρας γενικής διαφυγής για τις χώρες που δεν έχουν ανακτήσει τα προ-πανδημίας επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας
  - ▶ Αναθεώρηση Συμφώνου Σταθερότητας & Ανάπτυξης
  - ▶ Υποστήριξη τρεχουσών διεθνών πρωτοβουλιών/θέσεων για φορολόγηση εταιρειών και πλούτου (βλ. πρωτοβουλίες κυβέρνησης ΗΠΑ, Ο.Η.Ε, Δ.Ν.Τ)
  - ▶ Ενεργοποίηση διαδικασιών ρύθμισης ή και διαγραφής του «κορονωχρέους»
  - ▶ Υποστήριξη «παραδοσιακών» κλάδων όπως τουρισμός, μεταφορές, λιανικό εμπόριο, ΜμΕ
  - ▶ Ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική για τη διόρθωση περιφερειακών ανισοτήτων παραγωγικής εξειδίκευσης

Ανάδειξη πολλαπλών ανισοτήτων που πλήττουν τον Νότο

22

Πενταπλή ανισότητα:

1. Άνισες επιπτώσεις κατά τη διάρκεια της πανδημίας
2. Άνισες πορείες κατά τη φάση της ανάκαμψης
3. Ανισότητες στα συγκριτικά πλεονεκτήματα που καθορίζουν την ανάπτυξη / χωροθέτηση των νέων στρατηγικών κλάδων
4. Ανισότητες «αρχικής θέσης» (επιπτώσεις προηγούμενης κρίσης)
5. Ανισότητες έκθεσης στην κλιματική αλλαγή

Arctic region

- Temperature rise much larger than global average
- Decrease in Arctic sea ice coverage
- Decrease in Greenland ice sheet
- Decrease in permafrost areas
- Increasing risk of biodiversity loss
- Some new opportunities for the exploitation of natural resources and for sea transportation
- Risks to the livelihoods of indigenous peoples

Coastal zones and regional seas

- Sea level rise
- Increase in sea surface temperatures
- Increase in ocean acidity
- Northward migration of marine species
- Risks and some opportunities for fisheries
- Changes in phytoplankton communities
- Increasing number of marine dead zones
- Increasing risk of water-borne diseases

Mediterranean region

- Large increase in heat extremes
- Decrease in precipitation and river flow
- Increasing risk of droughts
- Increasing risk of biodiversity loss
- Increasing risk of forest fires
- Increased competition between different water users
- Increasing water demand for agriculture
- Decrease in crop yields
- Increasing risks for livestock production
- Increase in mortality from heat waves
- Expansion of habitats for southern disease vectors
- Decreasing potential for energy production
- Increase in energy demand for cooling
- Decrease in summer tourism and potential increase in other seasons
- Increase in multiple climatic hazards
- Most economic sectors negatively affected
- High vulnerability to spillover effects of climate change from outside Europe

Atlantic region

- Increase in heavy precipitation events
- Increase in river flow
- Increasing risk of river and coastal flooding
- Increasing damage risk from winter storms
- Decrease in energy demand for heating
- Increase in multiple climatic hazards

Boreal region

- Increase in heavy precipitation events
- Decrease in snow, lake and river ice cover
- Increase in precipitation and river flows
- Increasing potential for forest growth and increasing risk of forest pests
- Increasing damage risk from winter storms
- Increase in crop yields
- Decrease in energy demand for heating
- Increase in hydropower potential
- Increase in summer tourism

Mountain regions

- Temperature rise larger than European average
- Decrease in glacier extent and volume
- Upward shift of plant and animal species
- High risk of species extinctions
- Increasing risk of forest pests
- Increasing risk from rock falls and landslides
- Changes in hydropower potential
- Decrease in ski tourism

Continental region

- Increase in heat extremes
- Decrease in summer precipitation
- Increasing risk of river floods
- Increasing risk of forest fires
- Decrease in economic value of forests
- Increase in energy demand for cooling

4. ΟΡΟΣΗΜΑ ΑΠΡΙΛΙΟΥ – ΜΑΙΟΥ 2021

▶ **Απρίλιος 2021:**

- ▶ Υποβολή του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων
- ▶ Υποβολή του Προγράμματος Σταθερότητας (Stability Programme) για το 2021 (επικαιροποίηση των δημοσιονομικών δεδομένων και στόχων)

▶ **Μάιος 2021:**

- ▶ Δημοσίευση της 10ης Έκθεσης Ενισχυμένης Εποπτείας:
  - ▶ Εισήγηση για την ενεργοποίηση των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους
- ▶ Παρουσίαση επικαιροποιημένης Ανάλυσης Βιωσιμότητα του Χρέους (DSA)
- ▶ Παρουσίαση συστάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων και τα Προγράμματα Σταθερότητας (country-specific recommendations) και των «in –depth review» στο πλαίσιο της Διαδικασίας Μακροοικονομικών Ανισορροπιών